

cudziny, kto bral 20% úroky a kto ho takýmto spôsobom pomáhal držať v otroctve cudzích režimov. Ak sa niekde ďaleko na západe niektorí štátnici, filozofi alebo čitatelia novín rozčufujú nad tým, že sa tu nejako neľudsky zaobchádza so židmi, čo je ináč nepravda, tak nech príde do našich miest, a do našich dedín, a keď uvidí skutočnosť, obdivovať bude trpezlivosť slovenského ľudu, obdivovať bude jeho disciplínu a obdivovať bude pevnosť vlády. Áno, čudovať sa bude, lebo keby židia robili medzi Francúzmi, alebo Angličanmi, prípadne Američanmi, to, čo u nás, tak by ich odtiaľ už dávno vyhnali. Musíme v záujme národa vyriešiť do dôsledkov túto židovskú otázku, lebo nevyriešená je najlepšou prekážkou v ceste k slobodnému plneniu misie nášho národa v slovenskom štáte. (...) a my všetky tieto prekážky nie z nenávisťi oproti iným, ale z lásky a z povinnosti k národu svojmu musíme vyriešiť tak, ako sme to hlásali v časoch boja a ako to vyžaduje smysľ nášho poslania, tak jasne vyjadrený v žilinskom manifeste⁷¹ a vo vládnom vyhlásení.“⁷²

Tesnopisecká správa z 2. schôdze Snemu krajiny Slovenskej v dňoch 21. – 23. februára 1939.

Dokument 56

List Ministerstva financií v Prahe z 2. 3. 1939 vysvetľuje pozadie dohody medzi Česko-Slovenskom, Veľkou Britániou a Francúzskom o finančnej pôžičke, resp. finančnom dare, ktorý mal byť použitý na pomoc emigrantom – najmä Židom z nacistického Nemecka, resp. bývalého Rakúska na emigráciu do tretích krajín.

Ministerstvo financií

K č.j. 12.053/39-IIB/4c.

Vysvětlivky

k londýnským dohodám o finanční pomoci Česko-Slovensku.

Po mnichovském rozhodnutí⁷³ obrátila se česko-slovenská vláda na vlády britskou a francouzskou se žádostí o finanční pomoc ve výši 30.000.000 Lstg. V říjnu 1938 zahájily česko-slovenské delegace zároveň jednání v Londýně a v Paříži. Nutnost finanční pomoci byla s naší strany odůvodňována

⁷¹ V Manifeste slovenského národa prijatého v Žiline po vytvorení autonómie bolo medzi iným povedané: „Vytrváme po boku národov, bojujúcich proti marxisticko-židovskej ideológii rozvratu a násillia.“ Slovenská pravda, 8. 10. 1938, s. 1.

⁷² Tesnopisecká správa z 2. schôdze snemu Slovenskej krajiny v dňoch 21. – 23. februára 1939, s.94.

⁷³ Rozumej Mnichovská dohoda.

jmennovitě potřebami hospodářské rekonstrukcie Česko-Slovenska a výdaji na uprchlíky z obsazených území.

V důsledku těchto londýnských jednání poskytla pak na žádost britské vlády Bank of England Národní bance Československé pro účet československé vlády ve dvou splátkách zálohy 10.000.000 Lstg, z nichž první byla vyplacena v listopadu a druhá v prosinci 1938. Protihodnoty této zálohy Kč. 1.362.500.000.- bylo použito částkou 400.000.000 K na vzeti z oběhu 100 korunových státovek a zbytkem k zaplacení krátkodobého zadlužení státní podkladny. K odpovědi na naši zprávu o použití zálohy bylo s britské strany naznačeno, že britská finanční pomoc jest v široké míře odůvodněna zřetelem na uprchlíky⁷⁴ s přáním, aby jim bylo přiměřene pomozeno.

V druhé polovině prosince 1938⁷⁵ na pozvání britské vlády odebrala se česko-slovenská delegace do Londýna, kde s britské strany bylo projeveno přání, aby se jednalo o definitivní úpravu zálohy 10.000.000 Lstg. Se strany česko-slovenské delegace bylo podle vládních instrukcí požadováno zvýšení finanční pomoci. Po krátkém jednání vrátila se proto delegace do Prahy, aby si vyžádala nové instrukce.

Počátkem ledna 1939 na žádost s britské strany odcestovala delegace znovu do Londýna, kde po delším jednání byly dne 27. ledna 1939 podepsány dohody vlád česko-slovenské, britské a francouzské o finanční pomoci Česko-Slovensku.

Priznačným znakem finanční pomoci, která bylo těmito dohodami poskytnuta za mimořádných okolností, jest přesné vymezení účelu, pro který se tato finanční pomoc poskytuje a účast britské a francouzské vlády při jejím používání.

Finanční pomoc jest upravena čtyřmi vládními dohodami, dále dopisem zplnomocněného ministra Dr. Pospíšila hlavnímu státnímu tajemníku pro zahraniční věci lordu Halifaxovi⁷⁶ a dopisem téhož znění francouzskému velvyslanci v Londýně panu Corbinovi a konečně dvěma dopisy ředitele česko-slovenského ústavu pro péči o uprchlíky Dr. Zavřela panu Stopfordovi.

Překlady těchto dokumentů jsou připojeny.

Způsob finanční pomoci.

Finanční pomoc poskytuje se trojím způsobem:

Zárukou britské a francouzské vlády za česko-slovenskou půjčku 8.000.000 Lstg, darem britské vlády 4.000.000 Lstg a převzetím služby 5% poukázek 1937-1942 francouzskou vládou.

⁷⁴ Išlo najmä o židovských utečencov z Nemecka, príp. bývalého Rakúska, ktorí mali prostrednívom tejto pôžičky odísť z územia Česko-Slovenska.

⁷⁵ Pozri dok. 39.

⁷⁶ Edward F. Halifax (1881-1959), v rokoch 1938-1940 min. zahraničných vecí Veľkej Británie.

1./ Britská a francouzská vláda převezmou po příslušném parlamentním schválení záruku společnou a nerozdílnou za česko-slovenskou půjčku 8.000.000 Lstg, která bude emitována v Londýně. Půjčka bude emitována v takové jmenovité hodnotě, aby vynesla čistých 8.000.000 Lstg a výlohy spojené s emisí. Podmínky půjčky a generální dluhopis podléhají schválení vlády britské a francouzské.

2./ Břemena, která by vznikla z uplatnění záruky vlády britské a francouzské, ponese obě vlády rovným dílem. Na této dohodě není Česko-Slovensko přímo zúčastněno.

3./ Britská vláda splatí ihned po schválení příslušným dohod parlamentem Anglické bance zálohu 10.000.000 Lstg s úrokem 1%. Od tohoto splacení bude záloha 10.000.000 Lstg s úrokem dluhem vlády česko-slovenské vůči vládě britské.

Notou z 1. března 1939 oznámila Foreign Office⁷⁷ česko-slovenskému vyslanectví v Londýně, že dohody dosáhly parlamentního schválení a že britská vláda zaplatila Anglické bance zálohu 10.000.000 Lstg s úroky 29.315 Lstg 1 sh 5 d.

4./ Britská vláda poskytuje vládě česko-slovenské dar 4.000.000 Lstg, o jehož použití bude dále řeč. O tento dar sníží se dluh česko-slovenské vlády vůči britské vládě na částku 6.029.315 1 sh 4 d.

5./ Vláda česko-slovenská zaplatí tento dluh, jakmile obdrží výtěžek půjčky zároveň s úrokem 1% za dobu ode dne, kdy britská vláda splatila Anglické bance zálohu... 10.000.000 Lstg t.j. od 1. března 1939 do dne, kdy česko-slovenská vláda splatí tento svůj dluh.

6./ Francouzská vláda přejímá ke své tíži službu 5% poukázek 1937-1942. Částek ve francích, které česko-slovenská vláda takto ušetří, bude použité, jak se dále podrobněji vykládá.

Daru 4.000.000 Lstg bude použito pro placení výloh emigrantů v cizích devisách. Používání tohoto daru v podrobnostech jest upraveno přílohami I – IV dopisu zplnomocněného ministra Dr. Pospíšila a dopisy vyměněnými mezi ředitelem ústavu pro péči o uprchlíky Dr. Zavřelem a panem Stopfordem.

Tento dar 4.000.000 Lstg převede Národní banka Česko-Slovenská ze svého zvláštního účtu u Bank of England na zvláštní účet č.2 otevřený na jméno Národní banky Česko-Slovenské u Bank of England, ovšem po odečtení těch částek, které byly již v devisách emigrantům vydány od 15. října 1938. Tyto výdaje byly zjištěny Ústavem pro péči o uprchlíky částkou 634.388 Lstg, takže na řečený zvláštní účet převedla Národní banka Česko-Slovenská toliko částku 5.365.612 Lstg.

⁷⁷ Britské ministerstvo zahraničních věcí.

Z daru 4.000.000 Lstg budou poskytovány devisy nemajetným emigrantům zdarma. Majetní emigranti obdrží devisy jen proti zaplacení protihodnoty v K. Česko-slovenské koruny takto zaplacené emigranty za devisy jim poskytnuté z daru 4.000.000 Lstg budou použity pro tytéž účely jako výtěžek půjčky 8.000.000 Lstg.

Částky ve francích, které česko-slovenská vláda ušetří v důsledku převzetí služby 5% poukázek 1937-1942 francouzskou vládou, tj. pololetně 17.441.850 Frs. budou skládány při úrokové splatnosti na účet otevřený na jméno ústavu pro péči o uprchlíky u některé banky v Paříži. Bude jich použito k opatření potřebných devis pro uprchlíky podle stejných zásad, jako se bude používat daru 4.000.000 Lstg. Používání bylo upraveno dohodou mezi francouzským vyslanectvím v Praze a ústavem pro péči o uprchlíky.

Jistiny těchto poukázek ve výši 697.674.000 Frs, která jest splatna v roce 1942, bude použito ke krytí potřeb emigrantů v cizích devisách, jak se v tom vlády česko-slovenská a francouzská před splatnosti dohodnou. Zbytek bude k volné dispozici česko-slovenské vlády.

Půjčky 8.000.000 Lstg má být použito pro všeobecné účely rekonstrukce Česko-Slovenska, počítajíc v to pomoc uprchlíkům a jejich usazení v nynějším Česko-Slovensku. Přednost při používání výtěžku půjčky přísluší oněm výdajům, které budou zvláštní pomoci uprchlíkům v Česko-Slovensku. Jednou z předních method pomoci uprchlíkům v Česko-Slovensku bude jejich produktivní zaměstnávání pomoci veřejných prací.

Česko-Slovenské ministerstvo financí může přechodně použití výtěžku půjčky pro jakékoli potřeby rekonstrukce státu, tudíž i takové, při kterých nejde o pomoc uprchlíkům a jejich usazení v Česko-Slovensku. Avšak částky použité pro jiné účely než pro potřeby uprchlíků bude česko-slovenské ministerstvo financí refundovati, jakmile jich bude zapotřebí pro výdaje související s pomoci uprchlíkům a jejich usazením v Česko-Slovensku.

Poněvadž výtěžek půjčky bude činiti přibližně 8.000.000 Lstg a z něho bude nutno zaplatiti dluh česko-slovenské vlády vůči britské vládě 6.029.315 Lstg 1 sh 4 d, bude míti ministerstvo financí v Praze po provedení emise k dispozici přibližně ještě 2.000.000 Lstg.

Při podpisu londýnských dohod byla dána s naší strany některá ujištění ve věcech transferových a to v dohodě s Národní bankou Česko-Slovenskou. Tato ujištění jsou obsažena zejména v dopise, který zaslal zplnomocněný ministr Dr. Pospíšil předsedovi britské delegace Siru Frederickovi Leith-Rossovi. V témže dopise se slibuje přednost britským firmám při zadávání objednávek do ciziny z finanční podpory poskytnuté britskou vládou, jakož i přednost britskému loďstvu při námořní dopravě emigrantů.

Obdobné ujištění ve věci transferu bylo dáno dopisem ministra financí francouzskému ministru financí ze dne 11. února 1939, jehož překlad jest rovněž připojen.

Dohody o finanční pomoci Česko-Slovensku nejsou mezinárodními dohodami ve smyslu § 64 ústavní listiny a nevyžadují tedy ratifikace panem prezidentem republiky. Poněvadž však jde o záležitost značného finančního dosahu a o věc povahy politické, předkládají se londýnské dohody společné vládě s návrhem, aby je vzala se souhlasem na vědomí. Předložení dohod děje se v souhlase s ministerstvem sociální a zdravotní správy, které podává zvláštní připojenou zprávu o způsobu, jakým podle londýnských dohod má býti této finanční pomoci použito.

V Praze dne 2. března 1939.

Ministr financí:
Dr.Kalfus v. r.

SNA, fond Úrad predsedníctva vlády, kartón 2, 599/38.

Dokument 57

Zápisnica o schôdzi Slovenskej exportnej komisie, ktorá 3. 3. 1939 prednávala návrh P. Fritscha na „riešenie“ židovskej otázky.

Zápisnica

o schôdzi Slovenskej exportnej komisie, konanej dňa 3. III. 1939.

Prítomní: Ing. Zeno Krivoss, riaditeľ fy Eruptiva, Ing. Klinovský, dr. Lepey, hl. radca M. F. riaditeľ Maxoň, S. Gross, statkár a M. K. Smolek, gen. tajomník.

Schôzdu Slovenskej exportnej komisie otvoril predseda ing. Z. Krivoss uvítaním prítomných a po schválení zápisnice predošlej schôdze požiadal gen. taj. M. K. Smolka, aby prečítal návrh P. Fritscha.

Gen. tajomník M. K. Smolek potom prečítal návrh P. Fritscha, obyvateľa v Bratislave, Heydukova ul. č.33, ktorého 1 exemplár se k zápisnici prikladá. V debate, ktorá sa o tom návrhu rozvinula, rozoberal riad. Maxoň v prvom rade zásadu, aby totiž pôda poľnohospodárska prešla z rúk židovských do rúk kresťanských, čím celá komisia zásadne súhlasí. Javí sa však ťažkosť transakcie a to v otázke kurzu, ktorá je v návrhu uvedená obnosom 400.- K na 1 libru, miesto K 137.-